

УДК 37.013:374

О. М. Павлова,

д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки і торгівлі
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8696-5641>

К. В. Павлов,

д. е. н., професор, професор кафедри економіки і торгівлі
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2583-9593>

А. В. Сур'як,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки і торгівлі
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3094-9941>

М. А. Садовська,

студентка 5 курсу, кафедри економіки і торгівлі
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-2644-5342>

Р. А. Устимович,

студент 4 курсу факультету економіки та управління
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-6418-7695>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.11.74

УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

O. Pavlova,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department
of Economics and Trade, Lesya Ukrainka Volyn National University

K. Pavlov,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department
of Economics and Trade, Lesya Ukrainka Volyn National University

A. Suriak,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Economics and Trade, Lesya Ukrainka Volyn National University

M. Sadovska,

5th year student, of Department of Economics and Trade, Lesya Ukrainka Volyn National University

R. Ustymovych,

Student of the 4th year of Faculty of Economics and Management, Lesya Ukrainka Volyn National University

MANAGEMENT OF INCLUSIVE PROCESSES IN THE MARKET OF EDUCATIONAL SERVICES AS A BASIS FOR SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Управління інклюзивними процесами у сфері освітніх послуг викликає значний інтерес серед фахівців та дослідників через важливість забезпечення доступності та якості освіти для всіх учнів. Ми пропонуємо огляд ключових аспектів управління інклюзивною освітою, стратегії, спрямовані на забезпечення рівних можливостей навчання для всіх учасників освітнього процесу. Розглянуті аспекти включають аналіз потреб та можливостей, розробку і впровадження індивідуальних освітніх програм, створення сприятливого середовища та партнерство з громадськістю. Даний аналіз відображає важливість інклюзивної освіти як засобу забезпечення соціальної справедливості та розвитку кожної особистості в сучасному суспільстві.

Ключові аспекти: 1. Індивідуальний підхід: Розуміння потреб та можливостей кожної дитини стає основою для ефективної інклюзії. 2. Адаптовані програми: Розробка та впровадження персоналізованих освітніх траєкторій з урахуванням потреб кожного учня. 3. Підтримка та прийняття: Створення безпечного та комфортного середовища, де кожен відчуває себе цінним. 4. Співпраця та партнерство: Залучення громадськості, сім'ї та інших зацікавлених сторін до спільного творення інклюзивного простору. 5. Переваги інклюзивної освіти: Справедливість та рівність: Рівний доступ до якісної освіти для всіх дітей, незалежно від їхніх особливостей. Розвиток особистості: Розкриття потенціалу кожної дитини та збагачення навчального середовища. Стійке та плідне середовище: Різноманіття та інклюзивність думок та досвіду, що роблять навчання більш динамічним та ефективним. Шляхи розвитку: Розширення доступності: Створення адаптованих освітніх закладів та інфраструктури. Підготовка кадрів: Забезпечення кваліфікованого педагогічного персоналу, компетентного в питаннях інклюзії. Інформаційна кампанія: Підвищення обізнаності про цінність та переваги інклюзивної освіти. Фінансування та ресурси: Забезпечення необхідного ресурсного забезпечення для успішної реалізації інклюзивних практик. Повністю реалізована інклюзивна освіта сприяє не лише соціальній справедливості та рівності, але й збагачує навчальне середовище та сприяє розвитку кожної особистості. Дозволяючи всім учням брати участь у навчальному процесі, незалежно від їхнього фізичного, психічного чи інтелектуального стану, інклюзивна освіта сприяє розширенню різноманітності та інклюзивності думок та досвіду, створюючи більш стійке та продуктивне навчальне середовище, де кожен учень може розвивати свій потенціал та досягати успіху. Отже, постійна робота над розвитком та впровадженням інклюзивних практик у всіх галузях освіти відіграє важливу роль. Це передбачає не лише створення доступних і адаптованих освітніх закладів, але й гарантію наявності кваліфікованого педагогічного персоналу, розробку та впровадження індивідуальних освітніх програм, а також підтримку партнерства з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами. Лише таким чином ми зможемо забезпечити справедливий та рівноправний доступ до освіти для всіх дітей та молоді, незалежно від їхніх особливостей та потреб.

The management of inclusive processes in educational services is of considerable interest to professionals and researchers due to the importance of ensuring accessibility and quality of education for all students. We offer an overview of key aspects of inclusive education management and strategies aimed at ensuring equal learning opportunities for all participants in the educational process. The aspects considered include needs and capabilities analysis, developing and implementing individualized educational programs, creating an enabling environment, and partnership with the public. This analysis reflects the importance of inclusive education to ensure social justice and the development of each individual in modern society. Key aspects: 1. Individualized approach: Understanding the needs and capacities of each child becomes the basis for effective inclusion. 2. Adapted programs: Development and implementation of personalized educational trajectories based on the needs of each student. 3. Support and acceptance: Creating a safe and comfortable environment where everyone feels valued. 4. Collaboration and partnership: Involving the community, family, and other stakeholders in co-creating an inclusive space. 5. Benefits of inclusive education: Justice and equity: Equal access to quality education for all children, regardless of their disabilities. Personal development: Unlocking the potential of each child and enriching the learning environment. Sustainable and productive environment: Diversity and inclusiveness of opinions and experiences that make learning more dynamic and effective. Pathways to development: Expanding accessibility: Creating adapted educational facilities and infrastructure. Staff training: Ensuring qualified teaching staff competent in inclusion issues. Information campaign: Raising awareness of the value and benefits of inclusive education. Funding and resources: Ensure the necessary resources are available to implement inclusive practices successfully. Fully realized inclusive education not only promotes social justice and equality but also enriches the learning environment and fosters the development of everyone. By allowing all learners to participate in the learning process, regardless of their physical, mental, or intellectual condition, inclusive education promotes diversity and inclusivity of thought and experience, creating a more sustainable and productive learning environment where every learner can develop their potential and succeed. Therefore, continuous work on developing and implementing inclusive practices in all areas of education is essential. This involves not only creating accessible and adapted educational facilities but also guaranteeing the availability of qualified teaching staff, developing and implementing individualized educational programs, and maintaining partnerships with the public and other stakeholders. Only in this way can we ensure fair and equal access to education for all children and youth, regardless of their characteristics and needs.

Ключові слова: управління, інклюзивні процеси, освітні послуги, доступність, якість, аналіз потреб, індивідуальні освітні програми, сприятливе середовище, партнерство з громадськістю, соціальна справедливість, розвиток особистості.

Key words: governance, inclusive processes, educational services, accessibility, quality, needs analysis, individualized educational programs, enabling environment, public partnership, social justice, personal development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасному суспільстві інклюзія стала ключовим поняттям в контексті різноманітних

сфер, зокрема, в освіті. Інклюзивні процеси в освіті визнаються як необхідна складова для побудови більш справедливого та рівного суспільства. Управління інклюзивними процесами на ринку освітніх послуг вимагає комплексного підходу, що враховує різноманітні по-

Рис. 1. Функції інклюзивної освіти

Джерело: [10].

треби, здібності та можливості кожного індивіда.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

На сьогодні, питанню інклюзії у різних її проявах на сьогодні було присвячено досить значущу кількість досліджень різних провідних вчених України, серед яких: Л. Андрусихина [1], А. Колупаєва [4], О. Таранченко [4], О. Нагорна [6], М. Стрішенець [7, 8], О. Павлова [7], К. Павлов [7, 8], О. Чеботарьова [9], Г. Блеч [9], І. Гладиченко [9], О. Мякушко [9], З. Шевців [10].

В цей же час, на нашу думку, в недостатній мірі було присвячено увагу безпосередньо питанням управління інклюзивними процесами на ринку освітніх послуг в контексті основи соціально-економічного розвитку.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою даної статті є пошук шляхів та методів для забезпечення реалізації процесу управління інклюзивністю в структурі ринку освітніх послуг, як одна з основ соціального та економічного розвитку держави та її регіонів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інклюзивна освіта — це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу [3].

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), приблизно 15% світового населення, або близько 1 мільярда людей, живуть з якимись видами інвалідності. З цього числа, близько 93 мільйонів дітей, які мають вік від 0 до 14 років, потребують особливого навчан-

ня через різноманітні фізичні, психічні або інтелектуальні обмеження [11].

У багатьох країнах світу інклюзивна освіта залишається недостатньо доступною для дітей з особливими потребами. За даними ЮНІСЕФ, лише 65% дітей з інвалідністю віком від 6 до 17 років мають можливість навчатися у школах. Це свідчить про необхідність більш активної підтримки та розвитку інклюзивної освіти в усіх країнах.

Створення спеціалізованих ресурсів та матеріалів для навчання учнів з особливими потребами є важливою складовою інклюзивної освіти. За даними Національного центру статистики освіти (NCES), лише 17% учнів з інвалідністю в США мають доступ до спеціалізованих матеріалів та ресурсів, що дозволяє їм успішно навчатися разом зі своїми однолітками без інвалідності.

Ці статистичні дані підкреслюють необхідність системної роботи з розвитку інклюзивної освіти та забезпечення належних ресурсів для всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних потреб [11]. Функції інклюзивної освіти (Рис. 1).

Правове забезпечення прав дітей з особливими освітніми потребами (ООП) на здобуття освіти в умовах звичайних закладів освіти за місцем проживання дитини є однією з найважливіших складових соціальної справедливості та рівності. Це передбачає створення таких умов, за яких кожна дитина, незалежно від її особливостей, має можливість отримати якісну освіту та розвиватися на рівних з іншими.

Важливою метою правового забезпечення є попередження і боротьба з виключенням в освіті. Це означає виявлення та усунення будь-яких форм дискримінації або обмежень, які можуть перешкоджати доступу дітей з ООП до освітніх можливостей. Кожна дитина має право на доступну та адаптовану освіту, що враховує її потреби та можливості.

У сфері правового забезпечення дітей з ООП важливо також виявлення й усунення чинників, що перешкоджають реалізації їхніх прав на освіту на умовах рівності і доступності. Це може включати в себе не лише матеріальні перешкоди, а й культурні, соціальні та психологічні бар'єри, які можуть впливати на процес навчання та розвитку дитини з ООП.

Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами (ООП) є важливим процесом, спрямованим на їхнє повноцінне включення в соціальне життя та формування особистості з урахуванням їхніх потреб та можливостей.

В першу чергу, соціалізація дітей з ООП включає засвоєння широкого кола цінностей, соціальних ролей і очікувань, що є складовою частиною повсякденного життя людей. Важливо, щоб діти з ООП мали можливість усвідомлювати цінності, які пропагуються у навчальних закладах та суспільстві загалом [10, с. 38].

Виховна діяльність в контексті осіб з особливими освітніми потребами (ООП) включає в себе ряд важливих аспектів, спрямованих на формування позитивного та толерантного ставлення суспільства до них як до рівних членів суспільства.

По-перше, важливим аспектом є створення соціокультурного середовища, де особи з ООП відчують себе прийнятими та здатними до досягнень. Це означає, що уряд, освітні установи та громадські організації повинні працювати на створення умов, які сприяють включенню та активному участю осіб з ООП у різноманітних сферах життя.

Другий аспект виховної діяльності — це формування у дітей з ООП почуття поваги та власної гідності. Це означає надання їм можливості розвиватися як особистості, враховуючи їхні потреби та можливості, а також стимулювання їхнього самовизначення та самореалізації.

Також важливим аспектом є усвідомлення особами з ООП та суспільством в цілому того, що вони є повноцінними членами суспільства. Це означає прийняття їхнього права на рівні можливості у всіх сферах життя, включаючи освіту, працю, культуру та громадянське участь.

Освітня сфера в контексті осіб з особливими освітніми потребами (ООП) відіграє важливу роль у забезпеченні їхнього повноцінного розвитку та подальшої успішної інтеграції у суспільство. Засвоєння системи знань, умінь і навичок, необхідних для розвитку їхнього потенціалу, є основною метою освітнього процесу для цієї категорії людей. Це означає створення умов для доступу до якісної освіти, адаптованої до їхніх потреб та можливостей. Крім того, важливим аспектом є забезпечення доступності навчальних закладів та матеріалів для осіб з ООП, а також підтримка спеціалізованих програм та методик, спрямованих на їхнє успішне навчання і розвиток [10, с. 40].

У сфері економіки також необхідно приділяти увагу питанням, пов'язаним з особами з ООП. Підготовка цієї категорії осіб до трудової діяльності та розвиток їхнього потенціалу на ринку праці є важливим елементом економічного розвитку. Для досягнення цієї мети не-

обхідно забезпечити їм доступ до професійної освіти та навчання, а також створити умови для їхнього працевлаштування, враховуючи їхні індивідуальні можливості та потреби.

Зменшення кількості громадян, які перебувають на соціальному забезпеченні, також є важливим аспектом економічної діяльності у контексті осіб з ООП. Це може бути досягнуто шляхом створення умов для їхнього самостійного життя та працевлаштування, підтримки інклюзивних програм та проектів, а також розвитку соціально-економічних механізмів підтримки для цієї категорії громадян.

Адаптація освітніх закладів до потреб різноманітних учнів може виявитися надзвичайно складним завданням. Вона може потребувати значних фінансових, кадрових та організаційних зусиль. Наприклад, для забезпечення доступності освіти для учнів з фізичними або розумовими обмеженнями може знадобитися реконструкція або модернізація будівель та інфраструктури освітніх закладів. Це може бути пов'язано з великими витратами коштів та часу.

Крім того, для ефективного управління інклюзивними процесами важливо підтримувати професійний розвиток педагогічних кадрів. Вчителям потрібно мати не лише знання інклюзивної педагогіки, але й навички роботи з різноманітними групами учнів. Вони повинні бути готові працювати в інклюзивному середовищі та враховувати різні потреби та можливості своїх учнів. Це може вимагати проведення систематичних тренінгів, семінарів та курсів підвищення кваліфікації для вчителів.

Управління інклюзивними процесами у сфері освіти є складним завданням, але водночас воно дуже важливе для забезпечення рівних можливостей усім учням. Лише шляхом ефективного управління та впровадження інклюзивних практик можна забезпечити доступність якісної освіти для всіх дітей і молоді, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей [1, с. 196].

Інклюзивна освіта, незважаючи на свої виклики, відкриває широкі можливості для покращення навчального процесу та розвитку суспільства в цілому. Розмаїття досвіду та перспектив, які приносять учні з різними потребами та здібностями, є надзвичайно цінними ресурсами для навчального закладу. Вони створюють унікальну атмосферу, де кожен учень може внести свій внесок та відчути себе важливим членом освітньої спільноти.

Однією з переваг інклюзивної освіти є сприяння розвитку взаєморозуміння та толерант-

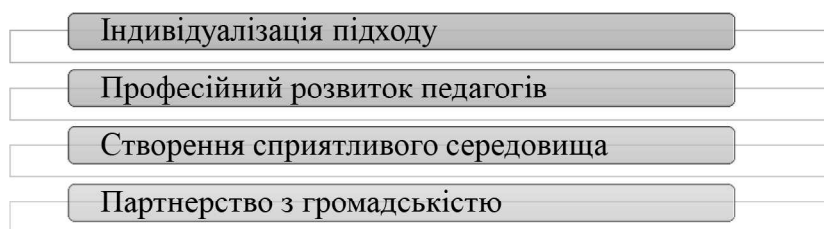

Рис. 2. Складові ключових стратегій

Джерело: [1, с. 196].

ності серед учнів. Коли діти навчаються разом у спільному середовищі, вони мають можливість пізнати та зрозуміти різноманіття світоглядів, культур та індивідуальних характеристик. Це сприяє формуванню емпатії та поваги до різниць, що є важливими якостями для будь-якого громадянина сучасного суспільства.

Участь у інклюзивній освіті також розширює можливості для соціальної інтеграції дітей з особливими потребами. Замість відокремленого навчання, де ці діти можуть відчувати себе відокремленими від інших, вони вступають у контакт з різноманітним оточенням. Це допомагає зменшити відчуття соціальної відокремленості та сприяє їхньому психосоціальному розвитку.

Таким чином, інклюзивна освіта не тільки забезпечує рівний доступ до знань для всіх учнів, але й створює умови для взаємодії, розуміння та розвитку, що є критичними складовими будь-якого сучасного суспільства.

Для успішного управління інклюзивними процесами на ринку освітніх послуг необхідно розробляти та впроваджувати ефективні стратегії, які б враховували потреби всіх учасників освітнього процесу. Деякі з ключових стратегій включають (Рис. 2).

Індивідуалізація підходу у сфері освіти є ключовим аспектом забезпечення якісного та ефективного навчання для кожного учня. Цей підхід передбачає розробку та впровадження індивідуальних освітніх програм, які націлені на задоволення унікальних потреб, здібностей та можливостей кожного учня.

Розробка індивідуальних освітніх програм вимагає детального аналізу потреб та здібностей кожного учня. Це може включати оцінку рівня навчальних досягнень, індивідуальних особливостей, а також особливих вимог чи обмежень, які потребують уваги в процесі навчання. Під час розробки програми важливо враховувати також інтереси та мети учня, а також його стиль навчання та пізнавальні особливості.

Впровадження індивідуальних освітніх програм передбачає підтримку учня на всіх етапах

навчання. Це може включати надання додаткової підтримки вчителів, індивідуальні консультації, а також використання різноманітних навчальних методів та матеріалів, що відповідають потребам учня.

Індивідуалізація підходу в освіті не лише забезпечує кожному учню можливість отримати найкращий навчальний досвід, але й сприяє розвитку його самооцінки, впевненості та мотивації до навчання. Крім того, цей підхід сприяє підвищенню якості освіти в цілому, оскільки враховує індивідуальні потреби та здібності кожного учня.

Професійний розвиток педагогів у сфері інклюзивної освіти відіграє важливу роль у забезпеченні якісного навчання та виховання для всіх учнів. Інклюзивне навчання вимагає від вчителів спеціальних знань, навичок та підходів для ефективної роботи з різноманітними учнями, які можуть мати різні потреби, здібності та особливості [3].

Надання вчителям необхідних знань стосовно інклюзивної освіти є першочерговим завданням. Це включає в себе ознайомлення з основними принципами інклюзивного навчання, розуміння різних видів особливих потреб учнів та методів їх підтримки. Вчителі повинні бути освіченими щодо різних форм інклюзивної практики, таких як диференціація навчання, індивідуалізація програм, робота з асистентами та іншими професійними фахівцями.

Навички, необхідні для роботи в інклюзивному середовищі, також включають в себе уміння співпрацювати з батьками учнів, здатність до адаптації навчального процесу відповідно до потреб кожного учня, а також вміння створювати позитивне та підтримуюче навчальне середовище для всіх дітей. Вчителі повинні також мати навички ефективної комунікації, конфліктології та управління класом, щоб успішно керувати різноманітністю учнів у своїх класах.

Окрім знань і навичок, вчителям необхідна підтримка у формі навчальних ресурсів, консультацій зі спеціалістами та практичних тренінгів. Це може включати участь у професійних розвиткових курсах, семінарах та май-

Таблиця 1. Доступність інклюзивної освіти за країнами світу

Країна	Відсоток учнів із особливими потребами, що отримують інклюзивну освіту
США	65%
Канада	72%
Велика Британія	68%
Німеччина	55%
Японія	45%

стер-класах, спрямованих на розвиток їхніх знань та навичок у сфері інклюзивної освіти.

Загалом, професійний розвиток педагогів є ключовим елементом успішного впровадження інклюзивної освіти. Надання вчителям необхідних знань, навичок та підтримки допомагає забезпечити всебічний розвиток кожного учня та створює умови для його успішної соціалізації та навчання.

Створення сприятливого середовища в освітніх закладах є ключовим аспектом реалізації інклюзивної освіти. Це означає, що кожен учень, незалежно від його потреб та особливостей, повинен мати можливість отримати доступ до навчання та розвитку у зручних та дружніх умовах.

Першим кроком у створенні сприятливого середовища є забезпечення доступності освітніх закладів для всіх учнів. Це означає, що будівлі та інфраструктура шкіл повинні бути адаптовані для потреб учнів з різними фізичними особливостями. Наприклад, необхідно забезпечити наявність пандусів, ліфтів, адаптованих санвузлів та інших зручностей для людей з обмеженою рухливістю.

Крім того, важливо забезпечити наявність спеціалізованих ресурсів та матеріалів для навчання учнів з особливими потребами. Це може включати в себе адаптовані навчальні посібники, технічні засоби підтримки (наприклад, комп'ютерні програми для людей з порушеннями зору або слуху), а також спеціальне меблювання та обладнання для реабілітаційних класів [10, с. 40].

Однак створення сприятливого середовища не обмежується лише фізичним оточенням. Важливо також створити психологічно комфортну атмосферу, де кожен учень почуває себе прийнятним та підтриманим. Це може включати в себе проведення тренінгів для вчителів з питань взаємодії з учнями з особливими потребами, організацію заходів з психосоціальної підтримки, а також впровадження системи підтримки та моніторингу прогресу учнів.

Загалом, створення сприятливого середовища в освітніх закладах є важливим кроком у

забезпеченні доступності та якості навчання для всіх учнів. Це сприяє реалізації принципів інклюзивної освіти та формуванню дружнього та підтримуючого середовища для розвитку кожної особистості.

Партнерство з громадськістю в сфері інклюзивної освіти відіграє важливу роль у створенні сприятливого та ефективного середовища для всіх учнів. Це важливий аспект, який сприяє залученню різних зацікавлених сторін до процесу прийняття рішень та розвитку інклюзивної освіти.

Залучення батьків є одним із ключових елементів успішної інклюзивної освіти. Батьки мають унікальний інсайт щодо потреб своїх дітей, їхніх інтересів та можливостей. Вони можуть бути важливими партнерами для вчителів та адміністрації шкіл у розробці та впровадженні індивідуальних освітніх програм, а також у вирішенні питань, що стосуються навчання та виховання їхніх дітей [3].

Громадські організації також відіграють важливу роль у розвитку інклюзивної освіти. Вони можуть забезпечити додаткову підтримку та ресурси для освітніх закладів, а також сприяти залученню громадської уваги до питань, пов'язаних з інклюзивністю. Громадські організації можуть проводити навчальні заходи, інформаційні кампанії та сприяти обміну досвідом між учасниками освітнього процесу.

Крім того, інші зацікавлені сторони, такі як місцеві громадські діячі, бізнес-спільнота та місцеві влади, можуть відігравати важливу роль у розвитку інклюзивної освіти. Їхня підтримка може включати фінансову підтримку проєктів, створення додаткових можливостей для учнів з особливими потребами та створення сприятливого середовища для розвитку інклюзивної освіти у місцевих спільнотах [2, с. 15].

В цілому, партнерство з громадськістю є важливим фактором у забезпеченні успішного впровадження інклюзивної освіти. Залучення батьків, громадських організацій та інших зацікавлених сторін сприяє розширенню можливостей для всіх учнів та створенню більш справедливого та інклюзивного освітнього середовища.

Таблиця 2. Ключові аспекти управління інклюзивними процесами в сфері освітніх послуг

<i>Етапи управління інклюзивними процесами</i>	<i>Основні виклики</i>	<i>Стратегії розв'язання</i>
Аналіз потреб та можливостей	Відсутність даних про потреби учнів з особливими потребами	Проведення аудиту потреб учнів, співпраця зі спеціалізованими організаціями
Розробка і впровадження індивідуальних освітніх програм	Недостатня кваліфікація педагогічних працівників у роботі з різними потребами учнів	Проведення тренінгів та навчання педагогів, використання педагогічних технологій та інструментів
Створення сприятливого середовища	Недостатнє фінансування для адаптації освітніх закладів	Залучення додаткових коштів через гранти, спонсорство та публічні фонди
Партнерство з громадськістю	Відсутність залучення батьків та громадськості до прийняття рішень	Організація зустрічей, форумів та робочих груп з участю різних зацікавлених сторін

У сучасному світі інклюзивність у сфері освіти стала однією з ключових пріоритетних справ. Інклюзивні процеси в освіті мають на меті забезпечення доступності та рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу, незалежно від їхньої фізичної або психологічної специфіки. Для кращого розуміння ситуації на ринку освітніх послуг та інклюзивних процесів, переглянемо деякі статистичні дані (Рис. 3) [11].

З таблиці 1 видно, що інклюзивна освіта вже є досить поширеним явищем у багатьох країнах світу, проте рівень доступності може варіюватися. Деякі країни, такі як Канада та Велика Британія, досягли високого рівня доступності інклюзивної освіти, тоді як у інших країнах, таких як Японія, є ще потреба в подальшій роботі над забезпеченням доступності.

Стратегічне управління інклюзивними процесами на ринку освітніх послуг передбачає не лише розвиток політичних та правових механізмів, а й впровадження конкретних заходів на рівні освітніх закладів. Важливо пам'ятати про необхідність розробки індивідуальних підходів до кожного учня та підтримки професійного розвитку педагогічних кадрів.

Шлях до створення справедливого та рівного освітнього середовища для всіх учнів потребує спільних зусиль усіх зацікавлених сторін, але він є вартим зусиль для побудови кращого майбутнього. Створення сприятливого середовища в освітніх закладах є ключовим аспектом реалізації інклюзивної освіти. Це означає, що кожен учень, незалежно від його потреб та особливостей, повинен мати можливість отримати доступ до навчання та розвитку у зручних та дружніх умовах.

Першим кроком у створенні сприятливого середовища є забезпечення доступності освітніх закладів для всіх учнів. Це означає, що будівлі та інфраструктура шкіл повинні бути адаптовані для потреб учнів з різними фізичними особливостями. Наприклад, необхідно забезпечити наявність пандусів, ліфтів, адаптованих санвузлів та інших зручностей для людей з обмеженою рухливістю.

Забезпечення наявності спеціалізованих ресурсів та матеріалів для навчання учнів з особливими потребами є невід'ємною складовою успішного інклюзивного освітнього середовища. Це важливий аспект, який дозволяє забезпечити індивідуальний підхід до кожного учня та максимально врахувати його потреби та можливості [3].

Адаптовані навчальні посібники є ключовим елементом для забезпечення доступу до знань для учнів з різними освітніми потребами. Ці посібники можуть бути адаптовані з урахуванням рівня складності, методів навчання та індивідуальних особливостей учнів, що дозволяє забезпечити оптимальний рівень навчального матеріалу для кожного.

Технічні засоби підтримки, такі як комп'ютерні програми для людей з порушеннями зору або слуху, є необхідними для забезпечення доступу до інформації та навчального процесу. Ці технічні засоби допомагають учням з особливими потребами подолати перешкоди у навчанні та активно брати участь у навчальних заняттях.

Спеціальне меблювання та обладнання для реабілітаційних класів є важливим для створення комфортного та безпечного середовища для учнів з фізичними особливостями або обмеженнями. Це може включати в себе спеціальні

столи та стільці, адаптовані крісла для роботи за комп'ютером, а також інші обладнання, яке сприяє покращенню фізичного комфорту та можливостей учнів.

Усі ці спеціалізовані ресурси та матеріали мають на меті забезпечити максимально комфортні та сприятливі умови для навчання та розвитку кожного учня з особливими потребами. Їхня наявність та використання допомагає створити інклюзивне освітнє середовище, де кожен учень має можливість розвиватися та досягати свого потенціалу.

Однак створення сприятливого середовища не обмежується лише фізичним оточенням. Важливо також створити психологічно комфортну атмосферу, де кожен учень почуває себе прийнятним та підтриманим. Це може включати в себе проведення тренінгів для вчителів з питань взаємодії з учнями з особливими потребами, організацію заходів з психосоціальної підтримки, а також впровадження системи підтримки та моніторингу прогресу учнів.

Таблиця 2 ілюструє ключові аспекти управління інклюзивними процесами в сфері освітніх послуг. Шляхом систематизації та упорядкування даних, вона допомагає зрозуміти важливість та різноманітність підходів до інклюзивної освіти, а також роль управління в цьому процесі [5, с. 117].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, управління інклюзивними процесами на ринку освітніх послуг вимагає системного підходу та комплексу стратегій, спрямованих на забезпечення доступності та якості освіти для всіх учнів. Інклюзивна освіта визначається не лише як процес, що створює рівні умови для навчання усіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей, але і як філософія, що просуває соціальну справедливість, рівність та інклюзію.

Інклюзивна освіта не лише сприяє соціальній справедливості та рівності, а й збагачує навчальне середовище та сприяє розвитку кожної особистості. Забезпечуючи можливість для участі у навчальному процесі всім учням, незалежно від їхнього фізичного, психічного чи інтелектуального стану, інклюзивна освіта сприяє розширенню різноманітності та інклюзивності думок та досвіду. Це створює більш стійке та плідне навчальне середовище, де кожен учень може розвивати свій потенціал та досягати успіху.

Тому важливо продовжувати працювати над розвитком та впровадженням інклюзивних практик у всіх сферах освіти. Це означає не лише створення доступних і адаптованих освітніх закладів, але й забезпечення кваліфікованого педагогічного персоналу, розробку і впровадження індивідуальних освітніх програм, а також сприяння партнерству з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами. Тільки таким чином ми зможемо забезпечити справедливий та рівноправний доступ до освіти для всіх дітей та молоді, незалежно від їхніх особливостей та потреб.

Література:

1. Андрусишина Л. Є. Реалізація оновленого змісту освіти дітей з особливими потребами: початкова ланка: навч.-метод посібник. Київ: НАПН Інститут спеціальної педагогіки, 2014. 336 с.

2. Дж. Блейз. Розвиток політики інклюзивних шкіл. Інтегроване планування послуг, їх надання та фінансування в Канаді: посібник. Київ: Паливода А.В., 2014. 46 с.

3. Інклюзивна освіта. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України. URL: https://ispukr.org.ua/?page_id=331 (дата звернення: 15.04.2024).

4. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. Київ: "Самміт-Книга", 2009. 272 с. URL: <https://tinyurl.com/2dkewpjd> (дата звернення: 15.04.2024).

5. Лорман Т., Дешлер Дж., Харві Д. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. Київ: СПД-ФО Парашин І. С., 2015. 296 с.

6. Нагорна О. В. Особливості впровадження інклюзивної освіти в загальноосвітній простір. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Вип. 174. 2019. С. 261—265. URL: <https://cusu.edu.ua/images/download-files/naukovi-zapysky/174/60.pdf> (дата звернення: 15.04.2024).

7. Стрішенець М. М., Павлова О. М., Павлов К. В. Суспільно-економічні погляди Г. С. Сковороди. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2020. vol. 1. № 21. С. 22—31. DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2020-01-22-31> (дата звернення: 15.04.2024).

8. Стрішенець О. М., Павлов К. В. Особливості конкурентних відносин на регіональних ринках нерухомості. Науковий вісник ужгородського університету. Серія "Економіка". Збірник наукових праць. 2016. Вип. 1 (47). Т. 2.

С. 35—38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuес_2016_1%282%29__7 (дата звернення: 15.04.2024).

9. Чеботарьова О., Блеч Г., Бобренко І., Гладченко І., Мякушко О., Трикоз С., Сухіна І., Ярмола Н. Особливості реалізації компетентного підходу в освіті дітей з інтелектуальними порушеннями: навч.-метод. посіб. Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2019. 233 с. URL: <https://tinyurl.com/2dg3aakw> (дата звернення: 15.04.2024).

10. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки. Львів: Новий Світ 2000, 2019. 264 с.

11. World health organization (WHO). URL: <https://www.who.int/en/> (дата звернення: 15.04.2024).

References:

1. Andrusyshyna, L. Ye. (2014), Realizatsiia onovlenoho zmistu osvity ditej z osoblyvymy potrebamy: pochatkova lanka [Implementation of the updated content of education of children with special needs: the initial link], NAPN Instytut spetsial'noi pedahohiky, Kyiv, Ukraine.

2. Blejz. Dzh., (2014), Rozvytok polityky inkluzyvnykh shkil. Intehrovane planuvannia posluh, ikh nadannia ta finansuvannia v Kanadi [Development of the policy of inclusive schools], Palyvoda A.V, Kyiv, Ukraine.

3. Mykola Yarmachenko Institute of Special Pedagogy and Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (2024), "Inclusive education", available at: https://ispukr.org.ua/?page_id=331 (Accessed 15 April 2024).

4. Kolupaieva, A. A. and Taranchenko, O. M. (2009), Inkluzyvna osvita: realii ta perspektyvy [Inclusive education: realities and prospects], "Sammit-Knyha", Kyiv, Ukraine, available at: <https://tinyurl.com/2dkewpjd> (Accessed 15 April 2024).

5. Lorman, T., Deppler, Dzh. and Kharvi, D. (2015), Inkluzyvna osvita. Pidtrymka rozmaittia u klasi [Inclusive education], SPD-FO Parashyn I. S., Kyiv, Ukraine.

6. Nahorna, O. V. (2019), "Peculiarities of implementation of inclusive education in general education space", Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky, vol. 174, pp. 261—265, available at: <https://cusu.edu.ua/images/download-files/naukovi-zapysky/174/60.pdf> (Accessed 15 April 2024).

7. Strishenets', M. M., Pavlova, O. M. and Pavlov, K. V. (2020), "Socio-economic views of H. S. Skovoroda", Ekonomichnyj chasopys Volyns'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi

Ukrainky, vol. 1, no. 21, pp. 22—31, DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2020-01-22-31>

8. Strishenets', O. M. and Pavlov, K. V. (2016), "Peculiarities of competitive relations in regional real estate markets", Naukovyj visnyk uzhhorods'koho universytetu. Serii: "Ekonomika". Zbirnyk naukovykh prats', vol. 1 (47), vol. 2, pp. 35—38. available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuес_2016_1%282%29__7 (Accessed 15 April 2024).

9. Chebotar'ova, O., Blech, H., Bobrenko, I., Hladchenko, I., Miakushko, O., Trykoz, S., Sukhina, I. and Yarmola, N. (2019), Osoblyvosti realizatsii kompetentnisnoho pidkhodu v osviti ditej z intelektual'nymy porushenniamy [Peculiarities of the implementation of the competence approach in the education of children with intellectual disabilities], ISPP imeni Mykoly Yarmachenka NAPN Ukrainy, Kyiv, available at: <https://tinyurl.com/2dg3aakw> (Accessed 15 April 2024).

10. Shevtsiv, Z. M. (2019), Osnovy inkluzyvnoi pedahohiky [Basics of inclusive pedagogy], Novyj Svit 2000, L'viv, Ukraine.

11. World health organization (2024). available at: <https://www.who.int/en/> (Accessed 15 April 2024).

Стаття надійшла до редакції 10.05.2024 р.

<https://nauka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663